

Finanssiala ry

VN/10364/2022

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus; työryhmän mietintö

1 Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus

Mietinnössä ehdotetaan, että sosiaaliturvaetuslajien vaikutusta ulosmitattavuuteen vähennetään siten, että ulosmittauskiellosta säädettäisiin vain niiden etuuksien osalta, jotka myönnetään eläke- tai sosiaalilainsäädännön nojalla määrättyyn tarkoitukseen. Muiden etuuksien ulosmitattavuus määräytyisi ainoastaan sillä perusteella, ylittääkö etuuden määrä suojaosuuden määrän. (Ehdotus mietinnössä s. 45–46)

1.1 Pidätkö ehdotusta kannatettavana?

Finanssiala ry (FA) pitää nykyisten sosiaaliturvan ulosmittausta koskevien säännösten selkeyttämistä perusteltuna.

1.2 Millaisia vaikutuksia ehdotuksen toteuttamisella nähdäksenne olisi?

Uudistus yksinkertaistaisi ulosmitattavan määrän laskentaa. Toisaalta se voisi johtaa myös luottotappioiden kasvuun.

Uudistusta valmisteltaessa tulisi muistaa, että mahdollisuus periä saatava tarvittaessa ulosmittauksella vaikuttaa luottokelpoisuuden arviointiin kaikilla luotonhakijoilla. Uudistuksen vaikutukset ulottuisivatkin laajemmalle kuin pelkästään ulosoton asiakkaina tietyllä hetkellä oleviin henkilöihin. Tämä huomioidaan asianmukaisesti mietinnössä suojaosuuden tasoa pohdittaessa.

1.3 Millaisia kustannuksia ehdotuksen toteuttamisesta aiheutuisi (mm. tietojärjestelmäkustannukset)?

Tietojärjestelmäkustannuksia sekä perintähenkilöstön kouluttamisesta voisi aiheutua toimijoille, jotka vastaavat perinnästään itse, mutta kustannusten suuruusluokka ei ole vielä tiedossa. Jos perinnästä vastaa muu toimija kuin velkoja, suoria kustannuksia ei aiheudu.

Kustannusvaikutukset kohdistuvat Uljas-järjestelmän rajapintaan ja siihen linkitettyihin tahoihin, jos tietyt etuuslajit on koodattava rajapintaan uudelleen siten, että ulosmitattavan summan laskentaperusteet muodostuvat oikein.

2 Tulojen ulosmittausjärjestelmä

Mietinnössä ehdotetaan, että ulosmittauksen laskentasäännöt uudistettaisiin kokonaisuutena mietinnössä hahmotellun mallin mukaisesti (Ehdotus mietinnössä s. 51–64).

2.1 EHDOTUKSESTA YLEISESTI

2.1.1 Pidätkö ehdotusta kannatettavana?

Kyllä, alla täsmennetyin huomioin.

2.1.2 Millaisia vaikutuksia uudistuksen toteuttamisella nähdäksenne olisi?

Mahdollisia vaikutuksia on eritelty alla.

2.1.3 Millaisia kustannuksia uudistuksen toteuttamisesta aiheutuisi (mm. tietojärjestelmäkustannukset)?

Kustannusten suuruusluokka ei ole vielä tiedossa.

2.1.4 Muut mahdolliset kommentit ehdotetuista laskentasäännöistä ja ulosmittausjärjestelmän uudistamisesta?

Ei ole.

Ehdotettujen laskentasääntöjen yksityiskohdat on tarkoitus tarkentaa hankkeen seuraavassa vaiheessa tehtävän vaikutusarvioinnin pohjalta. Yksityiskohtien tarkentamista varten kartoitetaan lausunnonantajien alustavia perusteltuja näkemyksiä seuraavista seikoista.

3 SUOJAOSUUS JA TULOISTA ULOSMITATTAVA MÄÄRÄ

Kumpaa vaihtoehtoa pidätte lähtökohtaisesti parempana?

- 1) Ulosmittaus aloitetaan korkeammalta tulotasolta (suurempi suojaosuus) ja suojaosuuden ylittävistä tuloista ulosmitataan ankarammin.
- 2) Ulosmittaus aloitetaan matalammalta tulotasolta (pienempi suojaosuus) ja suojaosuuden ylittävistä tuloista ulosmitataan lievemmin.

Molemmissa vaihtoehdoissa on puolensa. FA kannattaa vaihtoehtoa 1, koska sen puitteissa on helpompaa saada koko saatava suoritetuksi ja edesauttaa henkilön luottokelpoisuuden palautumista. Vaihtoehdossa 2 pienituloisen velallisen ulosotto pitkittyy ja todennäköisyys saatavan perimiselle täysimääräisenä pienenee. Vaihtoehdossa 2 tulojen lisäämiselle voi olla joissain tilanteissa suurempi kannustin, mutta usein ulosottovelallisella ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia kasvattaa tulojaan merkittävästi.

4 ELATUKSEN VARASSA OLEVIENTEN HENKILÖIDEN HUOMIOON OTTAMINEN

4.1 Voimassa olevan ulosottokaaren mukaan velallisen suojaisuus on suurempi, jos hänellä on elatuksen varassa puoliso, oma lapsi tai puolison lapsi. Työryhmän näkemyksen mukaan olisi perusteltua harkita, tulisiko velallisen elatuksen varassa olevina jatkossa ottaa huomioon ainoastaan lapset eli poistaa mahdollisuus puolison huomioon ottamiseen. Miten arvioitte ehdotusta?

FA kannattaa alustavasti mietinnön ehdotusta puolison huomiotta jättämisestä ulosmitattavaa määrää laskettaessa. Mietinnössä todettuun tapaan muutos olisi linjassa muiden sosiaaliturvalainsäädännön hiljattaisten vastaavien muutosten kanssa.

4.2 Työryhmä on esittänyt kaksi vaihtoehtoista tapaa elatuksen varassa olevien huomioon ottamiseksi. Kumpaa vaihtoehtoa pidätte parempana? (Vaihtoehtoja arvioitu mietinnössä s. 57–59).

- 1) Vaihtoehto 1, jossa kukin elatuksen varassa oleva lapsi korottaa suojaisuuden määrää.
- 2) Vaihtoehto 2, jossa kunkin lapsen osalta tehdään ulosmittauslaskelman lopuksi vähennys ulosmitattavaan määrään.

Yleispätevän vastauksen antaminen on vaikeaa velallisten vaihtelevien tilanteiden vuoksi. FA puoltaa alustavasti mietinnössä esitettyä vaihtoehtoa 1. Mietinnössä mainitulla tavalla ulosmittauksen alaraja muodostuisi vaihtoehdossa 2 niin korkeaksi, että suuri joukko ihmisiä jäisi käytännössä kokonaan luottomarkkinoiden ulkopuolelle.

Vaihtoehtoon 2 vaikutuksia luottokelpoisuuteen on mahdollista kohtuullistaa laskemalla lapsivähennyksen määrää. Punninnassa vaihtoehtojen välillä tulisi huomioida myös se, onko jompikumpi laskentatapa toista vähemmän altis virheille.

5 VAPAAKUUKAUDET JA ULOSMITTAUKSEN MÄÄRÄN RAJOITTAMINEN

Työryhmä on pohtinut mahdollisuutta poistaa ulosmittausjärjestelmästä ilman velallisen pyyntöä myönnettävät automaattiset vapaakuukaudet ja mitoittaa tällöin kuukausittainen ulosmittausmäärä pienemmäksi (Mietinnössä asiaa arvioitu s. 62–64).

Kumpaa vaihtoehtoa pidätte parempana?

- 1) Kuukausittainen ulosmitattava määrä on pienempi ja ulosmittausjärjestelmästä poistetaan ilman velallisen pyyntöä myönnettävät vapaakuukaudet.
- 2) Kuukausittainen ulosmitattava määrä on suurempi ja velalliselle myönnetään nykyiseen tapaan ilman pyyntöä automaattisesti vapaakuukausia.

Kummassakin vaihtoehdossa on sekä hyviä että huonoja puolia. FA kannattaa alustavasti vaihtoehtoa 1, koska se on ennakoitavampi sekä velkojan että velallisen kannalta. Vaihtoehto 1 mahdollistaisi edelleen vapaakuukausien myöntämisen tarvittaessa. FA:n jäsenyritysten kokemusten mukaan monet velalliset maksavat mieluummin säännöllisesti pieniä summia kuin harvemmin toistuvia suurehkoja suorituksia.

Vaihtoehto 2:n etuna on, että se mietinnössä todetulla tavalla mahdollistaa rajallisen taloudellisen jouston myös säästämään kykenemättömille ulosottovelallisille ja edesauttaa säännöllisiä tuloja saavien pienituloisten pysymistä luottomarkkinoilla, kun heidän tulonsa ovat ulosmitattavissa mahdollisessa perintätilanteessa. Toisaalta vapaakuukausien käsittely sitoo ulosoton resursseja.

6 MUUT MIETINTÖÄ KOSKEVAT HUOMIOT

Ei ole.

FINANSSIALA RY

Hannu Ijäs